

ΤΑ ΣΠΗΛΑΙΑ ΤΗΣ ΝΑ. ΑΤΤΙΚΗΣ

Σ' όλους τους τομείς η περιέργεια του ανθρώπου υπήρξε αποφασιστική για την πρόοδό του.

Το άγνωστο και το δύσκολο ήταν πάντα μεγάλος μαγνήτης για τους τολμηρούς πρωτοπόρους.

Η δίψα της περιπέτειας πολύ ελκυστική.

Τα σπήλαια του πρόσφεραν την περιπέτεια μαζί με το μυστήριο που τα περιβάλλει, εξ αιτίας των θρύλων που η λαϊκή φαντασία δημιούργησε. Αιτία, ο φόβος του σκοτεινού και του άγνωστου.

Έτσι, τοποθέτησαν σ' αυτά θεούς, Δαίμονες, Δράκους, Νεράϊδες κλπ. καθιστώντας τα απλησίαστα.

Το επίσημο όργανο που εξερευνά τα σπήλαια στην Ελλάδα, από επιστημονική και τουριστική πλευρά, είναι η Ελληνική Σπηλαιολογική Εταιρία, που ιδρύθηκε το 1950 και έχει καταγράψει μέχρι σήμερα στο Μητρώο της, πάνω από 7.500 καρστικές μορφές (σπήλαια).

Θα μας απασχολήσουν 10 της Νοτιοανατολικής Αττικής, από τα 400 περίπου που διαθέτει ολόκληρη.

Ο Υμηττός είναι ένα από τα μεγάλα βουνά της Αττικής και το πρώτο σε αριθμό καρστικών μορφών, κατά κύριο λόγο βαράθρων. Θα αναφέρομε τα αξιολογότερα αρχίζοντας από Βορρά προς Νότο.

Σπήλαιο Λεονταριού. Κοντά στην κορυφή του Κορακοβουνίου, Υμηττού, προς την Ανατολική πλευρά του, σε υψόμετρο 550 μ. περίπου, βρίσκεται το οριζόντιο σπήλαιο λεονταριού. Έχει μήκος 50, πλάτος 20 και ύψος οροφής από 3 - 11 μ.

Ο σταλακτιτικός στολισμός του εντυπωσιάζει. Χαρακτηριστικός είναι ο σταλαγμίτης γκαμύλα και ο σταλακτίτης ομπρέλλα.

Κατά τις ανασκαφές που πραγματοποίησαν το 1928 οι Hoisinger - A. Markovitch, αποκαλύφθηκαν οστά σπηλαιάς άρκτου, λεονταριού και ύαινας. Στο δάπεδο και την περιοχή του σπηλαιού βρέθηκαν θραύσματα πηλίνων αγγείων.

Το σπήλαιο συνδέεται και με τον παρακάτω θρύλο.

«Το λιοντάρι που κατοικούσε στη σπηλιά του Υμηττού, ήταν ο φόβος και τρόμος των κατοίκων της Κάντζας, γιατί ήταν υποχρεωμένοι να του προσφέρουν κάθε χρόνο το ομορφότερο κορίτσι. Κάποια χρονιά ο κλήρος έπεσε στην εγγονή της Κάντζαινας, και τόπος παράδοσης η Εκκλησία του Άη Νικόλα.

Όταν το είδαν οι χωρικοί να πλησιάζει, κατατρομαγμένοι χώθηκαν στην εκκλησία παρακαλώντας τον Άγιο να σώσει το κορίτσι. Εκείνη τη στιγμή πέφτει κεραυνός και πετρώνει το λιοντάρι. Οι χωρικοί για να ευχαριστήσουν τον Άγιο για το θαύμα, στήσανε μαρμάρινο λιοντάρι, έξω από την εκκλησία, που σώζεται μέχρι σήμερα μισοκατεστραμμένο». Στην πραγματικότητα πρόκειται για τμήμα από... Ρωμαϊκό άγαλμα.

Βάραθρο Κορακοβουνίου. Το βορειότερο βάραθρο που διανοίγεται στο Κορακοβούνι Υμηττού βρίσκεται στα ΝΔ. της κορυφής του (691 υψόμετρο) σε υψόμετρο 570 μ.

Το κατακόρυφο βάθος του φθάνει τα 29 μ., με σταλακτιτικό στολισμό στους τοίχους του.

Βάραθρο Πύργου. Το βαθύτερο βάραθρο της Αττικής βρίσκεται στην κορυφογραμμή του Υμηττού, 200 μ. περίπου δεξιότερα από την ψηλότερη κορφή του.

Το συνολικό κλιμακωτό βάθος του φθάνει τα 138 μ.

Πρόκειται για διάκλαση, που για την πολύ δύσκολη κατάβαση σ' αυτήν απαιτούνται διάφορα μέσα: ελεύθερη κατάβαση ή αναρρίχηση ανάμεσα από στενά περάσματα σφηνωμένων ογκόλιθων, και επίσης, σχοινιά και συρματόσκαλες, για τις κατακόρυφες πτώσεις που βρίσκονται στα βαθύτερα τμήματα της. Καταβλήθηκε μεγάλη και επίπονη προσπάθεια για τη μεταφορά των υλικών από τα στενά περάσματα που αναφέρθηκαν.

Βάραθρο Αστερίου. Στα ΝΑ. του κύριου όγκου Κορακοβουνίου σε απόσταση 500 μ. περίπου, προς τα βόρεια της Μονής Αστερίου και σε υψόμετρο 480 μ., βρίσκεται το ομώνυμο βάραθρο, διανοιγμένο από

απότομη πλαγιά.

Ο πρώτος θάλαμος του, αρκετά ευρύχωρος, διανοίγεται σε κατακόρυφο βάθος 20 μ.

Το συνολικό κατακόρυφο βάθος του φθάνει τα 73 μ. Η προσπέλασή του είναι πολύ δύσκολη, γιατί ένα μεγάλο τμήμα του αποτελείται από σχισμή με πλάτος 0,40 - 0,50 μ., που μόλις χωρεί μέτριο ανθρώπινο σώμα.

Στο βαθύτερο σημείο του, βρέθηκαν δυο σκελετοί νέων ανθρώπων - άνδρα και γυναίκας- ξαπλωμένοι σε ήρεμη στάση, παράλληλα μεταξύ τους.

Πιθανολογείται, ότι σ' αυτό το σημείο του σπηλαίου, υπήρχε μικρή είσοδος, απ' όπου εισχώρησε το ζευγάρι, και η οποία από κάποια αιτία κλείστηκε και το εγκλώβισε.

Ας σημειωθεί ότι το βάραθρο που διανοίγεται σε πολύ απότομη πλαγιά, δικαιολογεί αυτή την εκδοχή.

Βαραθρώδες σπήλαιο Νταβέλη. Στο δεξιό τμήμα της κορυφογραμμής του Υμηττού, Δυτικά του αυχένα «Σταυρός» και σε υψόμετρο 420 μ. το βαραθρώδες σπήλαιο «Νταβέλη», ασφαλές κρησφύγετο του λήσταρχου διανοίγεται σ' αυτή την περιοχή. Τον προστάτευε η δυσπρόσιτη εισχώρηση σ' αυτό, γιατί η μικρή είσοδος του έχει ένα μέτρο πλάτος και κατακόρυφο βάθος δυο μέτρων. Σ' αυτό το σημείο υπάρχουν σφηνωμένοι ογκόλιθοι, που αφήνουν ελάχιστα κενά για την εισχώρηση με ελιγμούς προς το εσωτερικό του, όπου διανοίγεται μεγάλος θάλαμος χωρισμένος σε δυο τμήματα.

Στο δάπεδο του δεξιού τμήματος συσσωρεύεται βρόχινο νερό, απ' όπου υδρεύονταν ο λήσταρχος.

Στο τέλος του αριστερού τμήματος, στενό πέραςμα οδηγεί σε άλλο θάλαμο διανοιγμένο σε χαμηλότερο επίπεδο, με πολύ κατηφορικό δάπεδο.

Το συνολικό βάθος του σπηλαίου φθάνει τα 14 μ. με πλάτος 17 μ.

Σπήλαιο - Βάραθρο Προφήτη Ηλία. Στα Νοτιοδυτικά πρόβουνα του Υμηττού, χαμηλότερα από το εξωκκλησίσι Προφήτη Ηλία, σε βράχινο έδαφος υπάρχει σχισμή με διαστάσεις 0,80 X 0,60 μ.

Εξωτερικά δεν πρόδιδε τι έκρυβε στο εσωτερικό της. Όμως, η κατάβαση σ' αυτό επεφύλαξε στους ερευνητές απροσδόκητες εκπλήξεις.

Σε κατακόρυφο βάθος 36 μ. διανοίγονταν θάλαμος με διαστάσεις 50 X 21 μ. που το δάπεδό του ήταν σχεδόν ολόκληρο καλυμμένο από σταλαγμίτες πανύψηλους και πανέμορφους, που μερικοί απ' αυτούς έφθαναν τα 12 μ. ύψος.

Αλλά, και οι τοίχοι του τεράστιου αυτού πηγαδιού ήταν καταστόλιστοι από παραπετασματοειδείς σταλακτίτες και άλλες σταλακτιτικές πολύχρωμες δημιουργίες της φύσης, παρουσιάζοντας ονειρικό σύνολο.

Προβλέπεται η τουριστική του αξιοποίηση, με διάνοιξη τεχνητής εισόδου στη βάση του, για την άνετη επίσκεψή του.

Υπάγεται στην Κοινότητα Άνω Γλυφάδας.

Σπήλαιο Αρχέδημου ή Νυμφόληπτου

Στα πρόβουνα του Νότιου Υμηττού, σε υψόμετρο 290 μ. και ΝΑ. της Βάρης, διανοίγεται το βαραθρώδες σπήλαιο Αρχέδημου ή Νυμφόληπτου.

Το όνομά του χρωστά στο Σαντορινιό λαξευτή Αρχέδημο, ο οποίος εγκαταλείποντας την πατρίδα του εγκαταστάθηκε σ' αυτό συνεπαρμένος από το στολισμό του.

Η τέχνη του και η γοητεία του περιβάλλοντος, τον ενέπνευσαν να το μετατρέψει σε Ναό και να το αφιερώσει στον Πάνα και τις Νύμφες, γιαυτό και Νυμφόληπτος.

Άρχισε από ένα ογκώδη σταλαγμίτη, που σκαλίζοντάς τον τούδωσε μορφή Θεότητας καθισμένης σε θρόνο.

Στον πίσω απ' αυτήν τοίχο, σκάλισε εντυπωσιακό βωμό και πολλά ραφάκια για τοποθέτηση αναθημάτων.

Στο σταλακτιτικό τοίχο, που χωρίζει το σπήλαιο σε δύο θαλάμους, πλάι σε άλλο βωμό, σκάλισε τον εαυτό του κρατώντας τα εργαλεία της τέχνης του: ορθογωνιόμετρο και σφυρί. Παράλληλα χάραξε και το όνομά του δυό φορές. Ακόμη σκάλισε σκαλάκια από την είσοδο του σπηλαιού ως το δεύτερο βωμό, για την εύκολη προσπέλασή του.

Για να εξασφαλίσει την ύδρευσή του λάξευσε αυλάκι που κατέληγε σε μικρή λαξευτή δεξαμενή, όπου διοχετεύονταν τα νερά της βροχής που προέρχονταν από την είσοδο του σπηλαιού.

Λαξευμένες φράσεις μικρές ή μεγαλύτερες, μισοκατεστραμμένες, που αποδείχνουν το έργο του, υπάρχουν σε 5 σημεία. Μια απ' αυ-

τές αναφέρει: ΑΡΧΕΔΗΜΟΣ Ο ΘΗΡΑΙΟΣ Ο ΝΥΜΦΟΛΗΠΤΟΣ ΦΡΑΔΕΣΙ ΝΥΜΦΩΝ Τ ΑΝΤΡΟΝ ΕΞΗΡΓΑΞΑΤΟ.

Σε ορισμένα σημεία του σπηλαίου σώζονται επίσης, μισοκατεστραμμένα λαξευμένα ονόματα ξένων επισκεπτών.

Υπολογίζεται ότι το σπήλαιο χρησιμοποιήθηκε από τον 6ο αιώνα π.Χ. και συνεχίστηκε και μετά τον 4ο αιώνα μ.Χ. Το μαρτυρούν τα άφθονα ευρήματα όλων αυτών των εποχών, που ήρθαν στο φως ύστερα από ανασκαφές που πραγματοποίησε το 1901 η Αμερικανική Αρχαιολογική Σχολή με επί κεφαλής τον Καθηγητή Weller. Απαρτίζονται από κομμάτια με ανάγλυφες παραστάσεις Νυμφών, ειδώλια, λυχνάρια, αγγεία και νομίσματα από την εποχή του Μεγάλου Αλεξάνδρου (337 - 307 π.Χ.) μέχρι και μετά το 400 μ.Χ.

Αλλά και η αρχαιοκαπηλία δεν έμεινε ασυγκίνητη. Το μαρτυρεί η ακατάστατη αναμόχλευση του δαπέδου και η αφαίρεση της κεφαλής της Θεότητας που ήταν πρόσθετη.

Σπήλαιο Κερατέας. Στα ΝΔ της Κωμόπολης Κερατέας, στα Νότια πλευρά του βουνού Κερατοβούνι και σε υψόμετρο 548 μ., διανοίγεται το σπήλαιο Κερατέας.

Είναι διόροφο και χωρίζεται σε 3 επιμήκη παράλληλα τμήματα από ωραίες κολώνες, σταλακτίτες και σταλαγμίτες.

Στη φαντασμαγορία του σπηλαίου συμβάλλουν και οι μικρές υδατοσυλλογές με κατακάθαρα νερά, που βρίσκονται σε 4 σημεία του.

Από το πρώτο τμήμα, με απότομη ανάβαση 5 περίπου μέτρων, αρχίζουν διαδοχικά τα άλλα τρία διαμερίσματα με κατηγορικό δάπεδο. Το τελευταίο βαραθρώδες, διατηρεί στον πυθμένα του νερά με βάθος ανάλογα με την εποχή. Είναι το βαθύτερο σημείο του σπηλαίου, με υψομετρική διαφορά από την είσοδό του 28 μ.

Το μήκος του σπηλαίου είναι 60 μ., το πλάτος του 35 και το ύψος οροφής του κυμαίνεται από 5 - 10 μ.

Αν και δεν έχουν γίνει ανασκαφές, για να χαρακτηριστεί τόπος λατρευτικός, όμως αυτό δεν αποκλείεται, γιατί ανάμεσα σε φερτά υλικά του δαπέδου του πρώτου τμήματος βρέθηκε μικρό πήλινο δοχείο σπασμένο.

Σπήλαιο του Κίτσου. Πρόκειται για ευρύχωρο κοίλωμα με χαμηλή και πλατειά είσοδο, που θυμίζει παρατηρητήριο χωρίς να είναι ορατό από απόσταση.

Βρίσκεται στα πρόβουνα του όρους Θορικού στην περιοχή Λαυρίου. Το όνομά του χρωστά στον άλλοτε χωροφύλακα και μετά λήσταρχο Κίτσο, που το χρησιμοποιούσε για κρησφύγετο με την εξαμελή συμμορία του.

Με τη μεσολάβηση υψηλών προσώπων, ξανά κατατάσσεται στην χωροφυλακή με τους συντρόφους του, αλλά και πάλι παίρνει τα βουνά και γίνεται ο φοβερός βασιλιάς της περιοχής.

Οι πλούσιοι επιχειρηματίες του Λαυρίου, Jean Baptiste Serpieri και λοιποί, του δίνουν μεγάλα χρηματικά ποσά, για την προστασία τους από άλλους ληστές.

Παρά τη μεγάλη του εξουσία, πονηριά και σβελτοσύνη, — γι' αυτό τον έλεγαν και υψίτσα— δεν κατάφερε να ξεφύγει από το άγριο κυνήγι των χωροφυλάκων. Έτσι βρήκε το θάνατο το 1865.

Όμως. Το σπήλαιο χρησιμοποιήθηκε από τον άνθρωπο από τη νεότερη παλαιολιθική μέχρι τη σύγχρονη εποχή. Το απέδειξαν τα λίθινα εργαλεία κ.λπ., που αποκαλύφθηκαν κατά τις ανασκαφές που πραγματοποιήθηκαν από Γαλλική Επιστημονική Ομάδα, με υπεύθυνη τη Ν. Lambert.

Σπήλαιο Κουτούκι. Ένα κασιόκι πού βοσκει στην ανατολική πλευρά του Υμηττού σε υψόμετρο 510 μ., γλίστρησε και έπεσε σε μια τρύπα. Ο πηγαδάς που κατέβηκε με σχοινί για να το σώσει, το βρήκε σκοτωμένο. Όταν ανέβηκε ανάφερε τα «θάματα» που είδε.

Με την οργανωμένη κατάβαση του δημοσιογράφου Χατζόπουλου το 1928, αποκαλύφθηκε ο φυσικός πλούτος του και με τις δημοσιεύσεις του έγινε γνωστό στο Πανελλήνιο.

Το κατακόρυφο βάθος του είναι 38 μ., καταλήγει σε θάλαμο με διαστάσεις 60 X 60 μ., χωρισμένο σε τμήματα από τεράστιες πολύχρωμες κολώνες, σταλακτίτες και σταλαγμίτες. Είναι το ωραιότερο και μεγαλύτερο σπηλαιοβάραθρο της Αττικής και το μόνο που έχει αξιοποιηθεί τουριστικά.

Οι πολλές χιλιάδες επισκέπτες κάθε χρόνο, όχι μόνο εντυπωσιάζονται από το θαυμάσιο στολισμό του, αλλά και από περίβλεπτη θέση απολαμβάνουν: χάραγμα - ανατολή ηλίου - μεσημέρι - σούρουπο και πανσέληνο, από αυτόματα εναλλασσόμενο έγχρωμο φωτισμό, που συνοδεύεται με μουσική υπόκρουση.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ (ΕΛΛΗΝΙΚΗ)

ΑΙΔΙΑΝΟΣ: Ποικίλη ιστορία (10, 21).

ΑΙΣΧΥΛΟΣ: (Πέρσες, στ. 448)

ΑΝΤΙΠΑΤΡΟΣ: (VI 109)

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΥΣ

ΑΠΟΛΛΟΔΩΡΟΣ: (11 5, 6)

ΔΕΛΗΓΙΩΡΓΗ Χ.: Η Σπηλιά Ναός του Θεού Πάνα, ΔΕΛΤΙΟΝ ΕΛ. ΣΠΗΛΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ, Τ. XVII (1980), σ. 113 - 176.

ΔΕΛΗΓΙΩΡΓΗ Χ.: Πάνας ο Θεός των Σπηλαίων, ΔΕΛ. Ε.Σ.Ε., Τ. XXIII (1981), σ. 94 - 102.

ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΔΑΚΗ ΕΓΚ.: Τ. 2, σ. 520, Λήμμα «Αρχέδαμος».

ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΔΑΚΗ ΕΓΚ.: Τ. 9, σ. 247 - 9, Λήμμα «Μέγαρα».

ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΔΑΚΗ ΕΓΚ.: Τ. Κ-ΚΑ, Λήμμα «Στωϊκοί - Ορφικοί».

ΖΕΡΒΟΥΔΑΚΗΣ Τ. Ζ.: Σπήλαιον Μεγάρων, ΔΕΛ. Ε.Σ.Ε., Τ. VIII (1965), τεύχ. Ι, σ. 3 - 11.

ΗΛΙΟΣ ΕΓΚΥΚΛΟΠ. ΛΕΞ. : Τ. 13, σ. 148 - 152, Λήμμα «Μέγαρα».

ΗΡΟΔΟΤΟΣ: (VI - 105)

ΘΕΟΚΡΙΤΟΣ: Ειδύλλια 1, 123

ΘΡΕΨΙΑΔΗΣ Ι. - ΤΡΑΥΛΟΣ: Ανασκαφική Έρευνα εν Μεγάρους, Π.Α.Ε. (1934), σ. 39 - 57.

ΘΡΕΨΙΑΔΗΣ Ι.: Ανασκαφαί εν Μεγάρους, Π.Α.Ε. (1936), σ. 43 - 56.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΛΛΗΝ. ΕΘΝΟΥΣ: Τ. 1, σ. 365 - 368.

ΙΩΑΝΝΟΥ Ι.: Το σπήλαιο Πανός εις Πάρνηθα, ΔΕΛ. Ε.Σ.Ε., Τ. 6 (1961), τεύχ. 3, σ. 26.

ΙΩΑΝΝΟΥ Ι.: Σπηλαιοβάραθρα Προφ. Ηλία, αρ. 1 και 2 (1971).

ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΥ Δ.: Άνω Γλυφάδα Αττικής, ΔΕΛ. Ε.Σ.Ε., Τ. XI, τεύχ. Ι, σ. 18 - 22. Αναδρομάρης της Αττικής (1920), σ. 18 - 19.

ΚΑΣΤΟΡΙΟΣ Ο ΕΞ ΑΘΗΝΩΝ: (X 454).

ΚΟΥΡΟΥΝΙΩΤΗΣ: Ανασκαφές στη Λυκόσουρα (1904), σ. 153 - 214.

ΞΕΝΟΦΩΝ: «ΕΛΛΗΝΙΚΑ», Τ. VII, 1,25.

ΟΜΗΡΙΚΟΣ ΥΜΝΟΣ: (19) στ. 28 κ.ε.

ΟΜΗΡΟΣ ΙΑ.: (11), 604.

ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗ Κ.: «Αττικοί περίπατοι», Αθήνα Τεύχ. 24, σ. 85.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ: Αρκαδία VIII 38, 1, 1, 7, 4 - 37, 8 - 37, 11 - 54, 6.

ΠΕΖΟΠΟΡΟΣ: Εφημ. ΕΜΠΡΟΣ, Αθήνα, 7. 7. 1922.

ΠΕΡΙΟΔ. «ΒΟΥΝΟ»: Αθήνα 1946, σ. 116.

ΠΕΤΡΟΧΕΙΛΟΣ Ι.: Σπηλαιολογικαί Έρευναι στην Αττική, ΔΕΛ. ΕΣΕ, Τ. 1 (1952), σελ. 149 - 185.

ΠΕΤΡΟΧΕΙΛΟΣ Ι.: Το Σπήλαιον Κίτσου, ΔΕΛ. ΕΣΕ, Τ. II (1953), σ. 96 - 99.

ΠΕΤΡΟΧΕΙΛΟΣ Ι.: Συμβολή εις την Σπουδήν των υποδιαίρέσεων των Τεταρτογενών χρόνων εις την Αττικήν, εκ σπηλαιολογικών ερευνών εις Υψηλόν Βορ. Υμηττόν, ΔΕΛ. ΕΣΕ, (1953), Τ. 3, σ. 3 - 67.

ΠΕΤΡΟΧΕΙΛΟΣ Ι.: Το Σπήλαιον Κερατέας, ΔΕΛ. ΕΣΕ, Τ. 3 (1954), σ. 143 - 153.

ΠΕΤΡΟΧΕΙΛΟΣ Ι.: Σπήλαιον Οινόης Β', ΔΕΛ. ΕΣΕ, Τ. 4 (1958), σ. 99 - 105.

ΠΕΤΡΟΧΕΙΛΟΥ Α.: Σπήλαιον Πανός Μαραθώνος, ΔΕΛ. ΕΣΕ, Τ. 6 (1961), τεύχ. 2, σ. 30 - 32.

ΠΕΤΡΟΧΕΙΛΟΥ Α.: Το Σπήλαιο Προφ. Ηλία Ριζουπόλεως, ΔΕΛ. ΕΣΕ., Τ. VII (1964), τεύχ. 5, σ. 137 - 145.

ΠΙΝΔΑΡΟΣ: (Απόσπασμα 63).

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΣ: Παράλληλοι βίοι, 17

ΠΟΛΥΒΙΟΣ: (IV 20 - 21)

ΡΩΜΑΙΟΣ: Τα ευρήματα της λυχνοσπηλιάς, Αρχαιολογική Εφημερίς (1906), σ. 1 - 28.

ΣΚΙΑΣ Α.: Το παρά την Φυλήν Σπήλαιον Πανός, Αρχ. Εφημ. (1918), σ. 1 - 28.

ΣΟΦΟΚΛΗΣ: (Αίας, στ. 693).

ΤΙΤΟΣ ΔΙΒΥΟΣ: (1, 5)

ΦΙΛΙΟΣ Δ.: Ανασκαφαί παρά τα Μέγαρα, Α.Ε. (1890), σ. 34 κ.ε.

Summary

CAVES IN SOUTHEAST ATTICA

Since Greece is a Karst country –65% of its rocks are calcareous– it is only natural that there are many caves of touristic and scientific interest.

Southeast Attica is a particularly privileged region in this respect, mainly due to Mount Hymettos, which is characterized as «hollow». It is riddled with chasms, abyssal caves and a very few horizontal ones. We shall consider 10 of these:

Chasms: «Korakovouniou». Vertical depth 29 m. «Pyrgou». Vertical depth 138 m., the deepest in Attica. «Asteriou». Vertical depth 72 m.

Cavern - Chasms: «Profiti Ili» Ano Glyfada. Vertical depth 36 m., with beautiful decoration. «Koutouki». Vertical depth 38 m., with wonderful decoration and open to visitors.

Abyssal caves: «Daveli». Total stepped depth 14 m. «Archedimou». Total depth 11 m. The only cave in Greece with the statue of a goddess sculpted in a stalagmite, a human figure and altars on the wall, shelves and benches for votive offerings.

Horizontal caves: «Leontariou», with lovely decoration. «Kerateas». Two storeyed with very rich decoration and small lakes. «Kitsou». Hideout and observation post of the brigand Kitsos and his six - man gang.

ANNA PETROCHEILOU